

Monumentnummer*: 532007

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 januari 2015
Kadaster deel/nr 82869/142

Woonplaats* Vuren
Gemeente* West Betuwe
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Vuren
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Vuren	S			43
Vuren	S			28
Vuren	S			596
Vuren	S			750
Vuren	S			751
Vuren	S			42
Vuren	S			597
Vuren	S			752

Omschrijving**

Cluster 73.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

Twee SCHERFVRIJE SCHUILPLAATSEN TYPE 1916 / II, als onderdelen van lineaire en accesverdediging op basis van loopgravenstelsels, gedekte wegen en dergelijke. (Betonnen) schuilplaatsen vormden een antwoord op de komst van zware projectielen en brisante granaten met hoogexplosieve lading. De vroegste typen schuilplaatsen boden slechts bescherming tegen granaatscherven en werden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

'scherfvrij' genoemd. Vanaf het begin van de 20ste eeuw is er geëxperimenteerd met gedeconcentreerde, kleine (betonnen) schuilplaatsen. Hierbij is soms ad hoc gebruik gemaakt van bestaande, voorhanden zijnde materialen als spoorrails, puin, houten balken en betonplaten, maar hiernaast zijn geprefabriceerde onderdelen gemonteerd of werd ter plaatse beton gestort. Zo zijn nog op verschillende plaatsen binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie diverse - al dan niet unieke - sporen van dergelijke experimenten in beton te vinden. Soms worden ze schuilplaatsen genoemd, maar ook wel batterijschuilplaatsen. Schuilplaatsen type 1916 / I en 1916 / II zijn volgens min of meer uniform of standaardontwerp in 1916 en 1917 op meerdere plaatsen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie gebouwd. Er zijn onder meer exemplaren bij Fort Vuren en bij de Batterij onder Brakel. De als monolithische, cilindrische betonnen constructies uitgevoerde schuilplaatsen maakten deel uit van betonexperimenten van de Genie. Dergelijke betonnen schuilplaatsen waren gewoonlijk geïntegreerd in loopgraven, aan de keelzijde van de dekking. De gesloten voorzijde of frontzijde van de schuilplaatsen was gedekt door een grind- of puinkist, of door aardwerken die deel uitmaakten van een dijk, een glacis ter bescherming van de loopgraaf of een gedekte weg. Deze puin-, grind- of aardwerken zijn soms niet meer aanwezig of nog slechts met moeite herkenbaar, terwijl ook de sporen van de aarden loopgraven meestal voor een groot deel zijn uitgewist. De typen 1916 / I en 1916 / II (ook wel type 1917 genoemd) bleken bij proefnemingen erg kwetsbaar te zijn. Beide typen zijn vrij zeldzaam en komen in verschillende varianten voor.

Omschrijving

De twee SCHERFVRIJE SCHUILPLAATSEN TYPE 1916 / II zijn in gewapend beton uitgevoerde, eenlaagse, schervvrije, militaire onderkomens, die beschutting konden bieden aan 8 manschappen infanterie / artillerie. De beide schervvrije schuilplaatsen type 1916 / II liggen in het glacis van het Fort bij Vuren. De schuilplaatsen 1916 / II zijn gebouwd op een rechthoekig grondplan van ongeveer 6,50 x 1,50 x 1,90 m (b x d x h). De schuilplaatsen zijn gebouwd volgens ongeveer zevenkantig cilindrisch model dat afketsen van scherven moest bevorderen. De lange gevels, het dak en de buitenzijde van de vloer vertonen dan ook een stompe knik over de volle lengte. De beide blinde zijgevels zijn verticaal uitgevoerd. De schuilplaatsen Type 1916 / II zijn als monolithische betonnen werken geconstrueerd en waren via twee toegangsopeningen, links en rechts, aan de loopgraafzijde - de keelzijde - toegankelijk. Deze enkele tientallen centimeters boven terreinniveau gelegen toegangen zijn omgeven door rechthoekige betonnen omlijstingen. De schuilplaatsen van dit type waren afsluitbaar door middel van ijzeren luiken, die niet meer aanwezig zijn. De schuilplaatsen zijn dichtgezet, maar (soms) heropend. Het interieur bestaat uit één ongedeelde ruimte die inwendig de zevenkantige gietvorm weerspiegelt.

Waardering

De beide SCHERFVRIJE SCHUILPLAATSEN TYPE 1916 / II in het glacis van het Fort bij Vuren zijn van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingénieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende circa 125 jaar versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accessen (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw).

Het betreft hier onderdelen van omstreeks 1916, namelijk voorbeelden van betonnen schuilplaatsen.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* De onderdelen zijn representatief (karakteristiek) omdat ze duidelijk herkenbaar als onderdelen van een gedeconcentreerde verdediging zijn toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.

* De onderdelen zijn tamelijk zeldzaam omdat ze schaarse overgebleven voorbeelden zijn van militaire, experimentele seriematige fabricage van dit type weermiddelen.

* De onderdelen zijn tamelijk gaaf bewaard omdat ze zich als gebouwde onderdelen nog goed in het veld laten herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie